

Lojze Vršnik

Pregled enot narodnoosvobodilne vojske Slovenije in njihovega poveljniškega kadra

II. Od pomladi 1942 do ustanovitve operativnih con

Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet je v začetku leta 1942 delovalo v Ljubljani, sredi maja pa je skupaj z Izvršnim odborom OF odšlo na osvobojeno ozemlje. Komandant je bil Franc Leskošek-Peter Strugar, komisar Ivan Maček-Jernej Posavec, namestnik komandanta dr. Aleš Bebler-Primož Tratnik (medtem je bil tudi komisar III. grupe odredov z imenom Anton Hartman), namestnik komisarja Viktor Stopar-Silvo Moščan, obveščevalec Jože Mazovec-Tine Dolgan, sanitetni referent dr. Marijan Breclj-Miha, intendant pa Mirko Frankič-Tilen.

1. oktobra 1942 je bilo Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet z odlokom Izvršnega odbora OF reorganizirano. Za komandanta je bil postavljen Ivan Maček-Jernej Posavec, za komisarja Boris Kidrič-Peter Kalam, za namestnika komandanta Jaka Avšič-Branko Hrast, za organizatorja strokovne vojaške izgradnje čet in poveljniškega kadra ing. Edo Mihevc-Dore Trdina, za pomočnike političnega komisarja pa dr. Jože Brilej-Bolko Brezar, Štefan Pavšič-Jurij Dobravec in Lojze Vrhovec-Slavko Grum.¹

Notranjska

III. grupa odredov je bila ustanovljena z odlokom št. 1/I Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet dne 4. aprila 1942. leta.² Z odlokom št. 2/I dne 4. aprila 1942 pa je bil postavljen štab. Komandant je postal Mirko Bračič-Miran Bradač, njegov namestnik Ivan Jakič-Stefan Koren, komisar pa dr. Aleš Bebler-Anton Hartman.³ Namestnik komisarja je bil Polde Maček-Borut Zadvorc, intendant pa Roman Golob-Stefan Jereb.

Sredi julija 1942 se je štab reorganiziral. Komandant je postal Bojan Polak-Stjenka Knap, komisar Ante Novak, ki pa ga je kmalu zamenjal Polde Maček. Namestnik komisarja je bil Franc Perovšek-Lado Krčan, obveščevalec Jule Sočan-Tomaž Skala, namestnik komandanta pa ni bil imehovan.

¹ Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, Borbe v Sloveniji 1942, del VI, knjiga 4, Ljubljana 1958 (citiram: Zbornik VI/4, dokument št. 49, str. 147).

² Zbornik VI/2, dok. št. 42, str. 92.

³ Zbornik VI/2, dok. št. 45, str. 95.

Z odlokom št. 10 Glavnega poveljstva dne 26. avgusta 1942 je bil imenovan za komandanta dr. Aleš Bebler, za komisarja pa Janez Hribar-Tone Pogačnik. Ta dva pa funkcij nista prevzela.⁴

Notranjski odred je bil ustanovljen z odlokom štaba III. grupe odredov št. 5 dne 24. aprila 1942. leta iz bivšega bataljona Ljube Šercerja, ki naj bi bil I. bataljon odreda, in prve, tretje in četrte čete bivšega Južnodolenjskega bataljona; ki naj bi sestavljale III. bataljon odreda.⁵ Z odlokom št. 6 istega dne 29. aprila pa je bil imenovan začasni štab odreda. Komandant je postal Bojan Polak-Stjenka Knap, komisar Janez Hribar-Tone Pogačnik, operativni oficir pa Dušan Zorc-Martin Černe (padel junija 1942).⁶

Komandant I. bataljona je bil Anton Vidmar-Luka Suhadolc, njegov namestnik Milan Švigelj (padel junija 1942), nato Alojz Popek-Vandek, komisar pa Fric Novak. Pod štab I. bataljona je spadala tudi *kolesarska četa*, ki je bila ustanovljena maja 1942. Njen komandir je bil Franc Korošec, komisar pa Lojze Kusold-Vasilij.

V II. bataljonu (Kočevskem bataljonu) je bil komandant Jože Klanjšek-Vasja Ižanc, komisar Ante Novak, nato Lojze Založnik-Nikola, Vinko Mokorel-Zmago Kranjc in Ivan Lokovšek-Jan, operativni oficir Dušan Majcen-Janko Nedeljko, obveščevalec Ivan Maselj-Lado, intendant pa Slavko Koncilja-Aleks.

III. bataljon »Miloša Zidanška« je bil ustanovljen z odlokom štaba III. grupe odredov št. 6 dne 29. aprila 1942 iz 3 čete bataljona Ljube Šercerja. Komandant je postal Stanko Kovač-Slavko Smeli, komisar Rafael Kovačič-Rafael Žagar, nato Cveto Močnik-Florijan Notranjc in Anton Kovač-Branko, operativni oficir pa Rudolf Žibert-Dolenjc.⁷

IV. bataljon je bil sestavljen v Dolomitih iz čete, ki je taborila na Ključu, in logaške čete, katere komandir je bil Rado Pehaček. Komandant je bil Tone Curk-Tone Gorjan, komisar Roman Potočnik, intendant pa Franc Pezdir-Tolsti.⁸

Leteča patrolja, ki je do 24. aprila 1942 spadala pod bataljon Ljuba Šercerja, se je z odlokom št. 6 štaba III. grupe odredov dne 29. aprila 1942 preimenovala v *proletarsko udarno četo*, ki je spadala pod štab III. grupe odredov. Njen komandir je bil sprva Stane Semič-Daki, potem pa ga je zamenjal Jože Kamnikar-Arti, komisar pa Ludvik Praznik-Suljo.⁹

Z odlokom št. 8 štaba III. grupe odredov dne 16. maja 1942 je bilo imenovano novo četno vodstvo: komandir Anton Vidmar-Luka Suhadolc, komisar Jože Mirtič-Jože Zidar in operativni oficir Stane Semič-Daki, ki pa funkcij niso prevzeli. Iz te čete se je 25. maja 1942 formiral V. bataljon Notranjskega odreda.¹⁰

⁴ Zbornik VI/3, dok. št. 127, str. 348 — Bojan Polak, Polde Maček, ustni vir.

⁵ Zbornik VI/2, dok. št. 60, str. 152.

⁶ Zbornik VI/2, dok. št. 67, str. 171.

⁷ Zbornik VI/2, dok. št. 67, str. 171.

⁸ Roman Potočnik, ustni vir.

⁹ Zbornik VI/2, dok. št. 67, str. 173.

¹⁰ Zbornik VI/2, dok. št. 86, str. 232 — Stanko Semič, ustni vir.

Komandant tega bataljona je bil do srede junija Stanko Semič-Daki, nato Srečko Nemeč, komisar Franc Kramar-Šimen, operativni oficir Andrej Flajs-Sočan, intendant pa Jože Centa, ki pa ga je kmalu zamenjal Lojze Kramar.¹¹

Junija je bil Notranjski odred razformiran. Prvi in peti bataljon sta se vključila v Krimski, drugi in tretji bataljon v Kočevski, četrti bataljon pa v Dolomitski odred.

Krimski odred je bil ustanovljen v drugi polovici junija 1942 iz I. in V. bataljona bivšega Notranjskega odreda. Komandant je bil do 26. julija Bojan Polak-Stjenka Knap, za njim Andrej Flajs-Sočan, komisar Janez Hribar-Tone Pogačnik, namestnik komisarja Stane Dobovičnik-Krt, intendant pa Franc Kramar-Šimen. Ta odred je imel štiri bataljone.

V prvem bataljonu je bil do 6. julija 1942 komandant Anton Vidmar-Luka Suhadolc, do konca julija Jule Sočan-Tomaž Skala, nato pa Alojz Popek-Vandek. Komisar je bil do srede julija Fric Novak, nato Janez Japelj-Lovro, operativni oficir pa do konec julija Alojz Popek-Vandek. V štab I. bataljona je spadala tudi *kolesarska četa*, katere komandir je bil Franc Korošec, komisar pa Lojze Kusold-Vasilij.

Komandant II. bataljona je bil do 26. julija Andrej Flajs-Sočan, nato pa Jože Mirtič-Jože Zidar, komisar Franc Kramar-Šimen, za njim pa Jože Kopitar-Gregor Oven, intendant pa Jože Centa.

V III. bataljonu je bil komandant Srečko Nemeč, njegov namestnik Ferdo Skok, komisar pa Leo Novak-Jure. Komandant in komisar sta v roški ofenzivi padla, bataljon pa se je popolnoma razbil. Preživeli borci so se priključili raznim partizanskim enotam.

IV. bataljon je bil ustanovljen 18. julija iz tretje in kolesarske čete I. bataljona. Komandant in komisar sta bila Anton Vidmar-Luka Suhadolc in Albert Kovač-Peter Grčar.¹²

Septembra 1942 je bil Krimski odred razformiran. Prvi in drugi bataljon sta se vključila v novo ustanovljeni Notranjski odred, četrti v Šerčerjevo brigado, tretji pa je bil v roški ofenzivi povsem razbit.

Proi proletarski bataljon Toneta Tomšiča je bil ustanovljen z odlokom Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet konec maja 1942. Slovesni zbor bataljona je bil 14. junija 1942 v bližini Ambrusa. Komandant bataljona je bil Stane Semič-Daki, komisar Lojze Založnik-Nikola, obveščevalec Franc Mauc-Boris, zdravnik dr. Marjan Južnič-Niko Kraševcec, intendant pa Ivan Vadnal-Jelen.¹³

Proletarski bataljon Toneta Tomšiča je bil jedro *I. slovenske narodno-osvobodilne brigade Toneta Tomšiča*, ki je bila ustanovljena 16. junija 1942 v zapuščeni kočevski vasi Cesta nad Starim Logom.

Prvi komandant te brigade je bil Ivan Jakič-Jerin, drugi Janez Hlebš-Čiro, in to od 16. septembra 1942 do svoje smrti 5. novembra 1942 v bližini Polževega pri Višnji gori, nato pa Dušan Majcen-Janko Nedeljko. Za ko-

¹¹ Bojan Polak, Janez Hribar, ustni vir.

¹² Bojan Polak, Janez Hribar, Tone Vidmar, Jule Sočan, Jože Kopitar, Andrej Flajs, ustni vir.

¹³ Stane Semič, ustni vir.

misarko je bila ob ustanovitvi brigade postavljena Mica Šlander. Ker pa funkcije ni prevzela, je bil imenovan za komisarja Ivan Kavčič-Nande, od 16. sept. dalje pa je bil komisar Niko Šilih-Boris Nikič. Namestnik komandanta je bil ob ustanovitvi Stane Semič-Daki. Ko je bil 10. avgusta rajen, ga je zamenjal Lojze Založnik-Nikola, ki je opravljal to dolžnost do 16. septembra, nato jo je prevzel Ivan Jakič-Jerin, ki ga je konec novembra zamenjal Stane Semič-Daki. Prvi namestnik komisarja je bil Niko Šilih-Boris Nikič, od 16. septembra do svoje smrti 5. novembra Lado Babič-Lado Smuk, nato pa Fedor Kovačič-Jože. Za agitprop je bil odgovoren Oskar Šavli-Silvo Marjanovič.¹⁴

Obveščevalec je bil do 16. septembra Gorazd Škoporc-Borut, nato Ivan Mavrovič-Ivanov. Intendant je bil Ivan Vadnal-Jelen, zdravnik pa dr. Marjan Južnič-Niko Krašovec. Načelnik štaba je bil imenovan šele konec novembra. To dolžnost je prevzel Pero Popivoda.¹⁵

Tomšičeva brigada je imela tri bataljone. Komandant I. bataljona je bil do konca oktobra Stane Bizjak-Kosta Dobravec, nato Anton Marincelj-Janko. Komisarja je bila do septembra Mica Šlandrova, nato pa je postal komisar Stane Bajuk-Milko, namestnik komandanta je bil do srede septembra Jovo, nato pa Filip Tekavec-Gašper; namestnik komisarja je bil nekaj časa Zvonko Slak-Tilen, do 16. septembra Stane Bajuk-Milko, nato pa Mica Šlander; obveščevalec je bil Ljubo Antonič, intendant pa Jože Pevc-Riko.

Komandant II. bataljona je bil do srede oktobra Lojze Založnik-Nikola, nato kratek čas Ludvik Praznik-Suljo, potem pa Martin Kos-Martinov. Komisar je bil Pepe Zornada-Frenk, njegov namestnik Franc Tavčar-Rok je bil postavljen šele avgusta; intendant je bil pa Janez Dovč-Hasan. Namestnik komandanta Radomir Božović-Raco¹⁶ je bil postavljen šele konec novembra.

Tretja bataljona sta bila sestavljena dva. Enega je ustanovilo Glavno poveljstvo nekje na Rogu iz raznih partizanskih skupin, ki so se v ofenzivi oddvojile od svojih matičnih enot, drugega pa je ustanovil dr. Marjan Dermastia na Gorjancih iz I. bataljona Belokranjskega odreda in Šiškovega bataljona. Komandant in komisar prvega bataljona sta bila Anton Marincelj-Janko in Franc Tavčar-Rok, v drugem pa je bil komandant Ivan Majnik-Džems, njegov namestnik Rudi Vidergar-Brane, komisar Vasja Kogej, namestnik komisarja Milan Dolenc, obveščevalec Gorazd Škoporc in intendant Venčeslav Rode-Nande. Konec avgusta 1942 sta se ta dva bataljona združila. Štab bataljona je ostal isti, le namestnik komandanta je postal Anton Marincelj, ki je opravljal to dolžnost do oktobra 1942, ko ga je zamenjal Ivan Kovačič-Efenka.¹⁷

¹⁴ Odgovorni za agitprop so bili z odlokom Glavnega poveljstva dne 16. septembra 1942 imenovani v Tomšičevi, Cankarjevi in Gubčevi brigadi, z odlokom 6. okt. 1942 pa tudi v Serčerjevi brigadi. Odgovoren za agitprop je bil v bistvu partijski sekretar brigade. Kasneje je to dolžnost izvršil namestnik politkomisarja (Dušan Bravničar, ustni vir).

¹⁵ Novembra 1942 je poslal Vrhovni štab v Slovenijo nekaj partizanskih funkcionarjev, ki naj bi prenesli slovenskim partizanom bogate vojaške izkušnje partizanov iz ostalih jugoslovanskih pokrajin.

¹⁶ Glej op. 15.

¹⁷ Stane Semič, Martin Kos, Gorazd Škoporc, Stane Bizjak, Lojze Založnik, Franc Mauc, Vasja Kogej, Milan Dolenc, Ivan Majnik, Rudi Vidergar, ustni vir.

Dolomitski odred je bil ustanovljen v začetku junija 1942 iz IV. bataljona Notranjskega odreda.¹⁸ Njegov komandant je bil Franc Bukovec-Jože Ješevnik (padel 21. septembra 1942 pri Vnanjih Goricah), nato Ivam Rihar-Radovan, komisar pa Ciril Keršič-Metod Cestnik. Namestnik komandanta je bil do novembra Tone Curk-Tone Gorjan, namestnik komisarja do oktobra 1942 Roman Potočnik, nato pa Franc Perovšek-Lado Krčan, obveščevalec je bil Franc Nagode-Frenk, intendant pa Andrej Babnik.

Dolomitski odred je imel dva bataljona in samostojno udarno četo, ki je spadala pod štab odreda.

Komandant I. bataljona je bil Rado Pehaček, komisar Jože Sluga-Lenart, nato Lado Dolničar-Rudi Robida in intendant Franc Pezdir-Tolsti.

Komandant III. bataljona je bil Franc Krča-Čuč, komisar je bil do avgusta Tone Thaler-Tonček, nato Tone Terčak-Ovsov, njegov namestnik Karel Grabeljšek-Gaber, intendant pa Avgust Nagode. Obveščevalec je postal avgusta Tone Thaler-Tonček. Komandir udarne čete je bil Gad, njegov namestnik Drago Marjak, komisar pa Dušan Gorkič-Milko. Četa je bila samostojna do avgusta 1942, ko se je vključila v I. bataljon kot četrta četa. Oktobra je postala ta četa jedro tretjega bataljona Šercerjeve brigade.¹⁹

Šercerjeva brigada. Odlok za ustanovitev te brigade je izdalo Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet 16. septembra 1942. leta ter postavilo začasni štab (komandant Bojan Polak-Stjenka Knap, namestnik Jože Klanjšek-Vasja Ižanc, namestnik komisarja Stane Dobovičnik-Krt, zdravnik dr. Karel Milavc-Tine, intendant Roman Golob-Štefan Jereb, komisar in obveščevalec nista bila imenovana).²⁰

6. oktobra 1942 je bil na Mokercu slovesni zbor brigade. V brigado so se vključili I. bataljon Krimskega odreda, III. bataljon Kočevskega odreda ter razne enote Dolomitskega odreda. Z odlokom Glavnega poveljstva 6. oktobra 1942 je bil imenovan štab brigade: komandant Bojan Polak-Stjenka Knap, namestnik Jože Klanjšek-Vasja Ižanc, komisar Janez Hribar-Tone Pogačnik, namestnik Stane Dobovičnik-Krt (ki funkcije ni prevzel), odgovorni za agitprop Cvetko Močnik-Florjan Notranjc, obveščevalec Konrad Šimenc-Črt, zdravnik dr. Karel Milavc-Tine, intendant Franc Kramar-Šimen.²¹

Komandant I. bataljona je bil Anton Vidmar-Luka Suhadolc, namestnik Jože Merlak-Milan Pišler, komisar Jože Čonč-Prlek, namestnik Albert Kovač-Peter Grča, obveščevalec Lovro Linc-Jovo in intendant Hilarij Jerman-Vasilij.

V II. bataljonu je bil komandant Jože Mirtič-Jože Zidar, komisar malo časa Lojze Mlakar-Ljubo, nato Vinko Šumrada-Radoš, namestnik komandanta Jože Podržaj-Simen, namestnik komisarja Zvone Černe, obveščevalec Stane Prebil-Abi in intendant Lojze Lovšin.

¹⁸ Zbornik VI/3, dok. št. 96, str. 244.

¹⁹ Andrej Babnik, Roman Potočnik, Ivo Serajnik, Karel Grabeljšek, Karel Leskovec, Olga Družina, Tajda Preatoni, ustni vir.

²⁰ Zbornik VI/4, dok. št. 28, str. 82, 83.

²¹ Zbornik VI/4, dok. št. 58, str. 171.

Komandant III. bataljona je bil Alojz Popek-Vandek, komisar Drago Benič-Brkin, namestnik Janko Rudolf, obveščevalec Viktor Kamnikar-Bojan in intendant Rudi Dežan-Janko.²²

Notranjski odred je bil ponovno ustanovljen z odlokom Glavnega poveljstva dne 16. septembra 1942 iz I. in II. bataljona Krimskega odreda. Za komandanta in komisarja sta bila imenovana Janez Hribar in Polde Maček.²³

6. oktobra je Glavno poveljstvo izdalo ponoven odlok ter imenovalo za komandanta Evgenija Ravniharja-Gregorja Rakovca, za komisarja Poldeta Mačka, ki pa funkcije ni prevzel ter je postal zato komisar Stane Dobovičnik-Krt, za njegovega namestnika Matevža Haceta, obveščevalca Juleta Sočana-Tomaža Skalo, za intendanta pa Romana Goloba-Štefana Jereba.²⁴

Notranjski odred je imel tri bataljone.

V I. bataljonu je bil komandant Jože Merlak-Milan Pišler, komisar Janež Japelj-Lovro, namestnica komisarja pa Marija Draksler-Marjana.

Komandant II. bataljona je bil Lado Mavser-Ronko, komisar do začetka novembra Jože Kopitar-Gregor Oven, nato pa Franc Sterle-Nano, njegov namestnik pa od začetka oktobra Jože Kopitar.

V III. bataljonu je bil komandant Franc Bombač-Zorko, komisar Mirko Kranjc in obveščevalec Alojz Ravh-Potemkin. Konec decembra 1942 se je odred skrčil na tri čete.²⁵

Kočevski odred je bil ustanovljen v drugi polovici junija 1942 ob priliki reorganizacije III. grupe odredov in formiranja V. grupe odredov. V Kočevski odred sta prišla II. in III. bataljon bivšega Notranjskega odreda.

Komandant odreda je bil Jože Klanjšek-Vasja Izanc, komisar malo časa Ivan Lokovšek-Jan, nato Cvetko Močnik-Florjan Notranje, obveščevalec Ivan Maselj-Lado, zdravnik dr. Ivan Lovšin.

Odred je imel tri bataljone.

Komandant I. bataljona je postal Anton Marincelj-Janko. To dolžnost pa je opravljal le nekaj časa. Bataljon je bil nekaj časa brez komandanta, nato pa je bil imenovan Ante Novak.

Prvi komisar je bil malo časa Dušan Hržič, nato pa Ivan Lokovšek-Jan, pomočnik komisarja Jože Nose-Tone Špan je bil postavljen šele avgusta.

K štabu I. bataljona je spadala udarna četa, katere komandir je bil Stanko Zakotnik-Johan, komisar Martin, namestnica komisarja Marija Bizjak-Mici, intendant pa Jože Primožič-Primož (padel v roški ofenzivi).

Komandant II. bataljona je bil Franc Bombač-Zorko, komisar Anton Kovač-Branko, intendant pa Slavko Koncilja-Aleks (padel avgusta 1942).

V III. bataljonu je bil komandant do konca junija Stanko Kovač-Smeli, nato Ivan Rozman-Slavec, komisar Ivan Turšič-Iztok, operativni oficir Ivo Slavec-Slavko, zdravnik dr. Aleksander Gala-Peter in intendant Anton Žagar.

²³ Zbornik VI/4, dok. št. 28, str. 82, 85.

²² Bojan Polak, Jože Klanjšek, Janko Rudolf, Vinko Šumrada, Tone Vidmar, ustni vir.

²⁴ Zbornik VI/4, dok. št. 57, str. 169.

²⁵ Matevž Haca, Janež Japelj, Marija Draksler, Jože Kopitar, Franc Bombač, ustni vir.

Sredi septembra je bil Kočevski odred razformiran. Prvi bataljon se je vključil v Cankarjevo brigado, drugi v Sercerjevo brigado, tretji pa v Loški odred.²⁶

Manevrski bataljon je bil ustanovljen sredi avgusta 1942 na Kalu pri Ambrusu. Njegov komandant je bil Filip Tekavec-Gašper, komisar Janez Kožar-Prajer, obveščevalec Jože Ančik-Janko, zdravniške posle pa je opravljal Franc Berce. Bataljon je med ofenzivo narastel na približno 540 borcev, ki so bili v devetih četah. Njegova naloga je bila zbirati partizane, ki so med ofenzivo zgubili stik s svojimi enotami, razoroževati vaške straže in napadati Italijane. Po končani roški ofenzivi so se razne enote tega bataljona vključile v nove partizanske enote, največ v Tomšičevo brigado.²⁷

Delavski bataljon je bil ustanovljen konec junija 1942. Komandant je bil Štefan Štangelj (padel v Hinjah po roški ofenzivi), njegov namestnik Jože Ferlež-Fazan, komisar pa Avgust Farčnik-Sandi. V roški ofenzivi se je ta bataljon povsem razbil.²⁸

Dolenjska

Dolenjski odred je bil ustanovljen z odlokom III. grupe odredov št. 6 dne 24. aprila 1942. Sestavljala naj bi ga dva bataljona. V prvem bi bila prva, tretja in četrta četa bivšega Dolenjskega bataljona, v drugem bataljonu pa druga in peta četa Dolenjskega bataljona ter druga četa bivšega Južnodolenjskega bataljona. Za začasnega komandanta prvega bataljona je bil imenovan Dušan Švara-Dule Težak, za začasnega komisarja pa Niko Šilih-Niko Študent. V drugem bataljonu je bil imenovan za začasnega komandanta Franc Pinkovič-Čort, za začasnega komisarja pa Jože Slak-Silvo.²⁹

Z odlokom III. grupe odredov št. 7 dne 9. maja 1942 je bil imenovan štab Dolenjskega odreda. Komandant je postal Marjan Dermastia-Urban Velikonja, komisar Jože Nose-Tone Špan, operativni oficir Franc Bukovec-Andrej Ježovnik, namestnik komisarja Jože Žark, ki ga je kmalu zamenjal Dušan Bravničar-Veljko Kočevar, intendantka pa Mihaela Dermastia-Mara Gorenjc. Štabu odreda sta bila dodeljena še Janez Hlebš-Čiro Zasavec in Anton Pirjevec-Marko Belin, ki je postal odredni obveščevalec.³⁰

Z istim odlokom so bili ustanovljeni štirje bataljoni. Komandant I. bataljona je postal Janez Marn-Črtomir Mrak, njegov komisar Niko Šilih-Boris Nikič, namestnik komisarja Jože Slak-Silvo in operativni oficir Dušan Švara-Dule Mornar.³¹ Komandant II. bataljona je postal Ivan More-Žan Rome, komisar Nace Majcen-Taras Tržan, namestnik komisarja Dušan Bravničar-Veljko Kočevar in operativni oficir Janez Lenič-Janez Rudar.³²

²⁶ Jože Klanjšek, Ivan Lokovšek, Franc Bombač, Jože Jakomin, Anton Žagar, Anton Kovač, Anton Hacc, Ludvik Sepec, ustni vir.

²⁷ Filip Tekavec, Jože Ančik, ustni vir.

²⁸ Avgust Farčnik, ustni vir.

²⁹ Zbornik VI/2, dok. št. 60, str. 154.

³⁰ Zbornik VI/2, dok. št. 78, str. 154 — dr. Marjan Dermastia, Dušan Bravničar, Jože Nose, ustni vir.

³¹ Zbornik VI/2, dok. št. 78, str. 218 — Niko Šilih, ustni vir.

³² Zbornik VI/2, dok. št. 78, str. 218 — Nace Majcen, Ivan More, ustni vir.

V III. bataljonu je bil komandant Martin Kos-Martin Šmarčan, komisar Franc Perovšek-Lado Krčan in operativni oficir Boštjan Hostnik.³³

Komandant IV. bataljona je bil Franc Pirkovič-Čort Gorjanc, komisar Tone Šušteršič-Tine Železnik, namestnik komisarja Jože Gerbec-Jože Ge, operativni oficir Ivan Strojini-Ivan Vodnik in intendant Rudi Pirkovič-Jaka. Zaradi formiranja novega belokranjskega bataljona so bili postavljeni IV. bataljonu na razpolago še Dušan Pirjevec-Alojz Brodar, Stanko Kociper-Kosta Kositer in Ivan Jezeršek-Jože Sokol.³⁴

Dolenjski odred je bil razformiran ob priliki reorganizacije III. grupe odredov junija 1942. Prvi in tretji bataljon sta postala jedro novega Zapadnodolenjskega odreda, drugi in četrti bataljon pa jedro Krškega odreda.

V. grupa odredov je bila ustanovljena v drugi polovici junija 1942 ob razdelitvi III. grupe odredov na III. in V. grupo odredov. Sestavljali so jo Zapadnodolenjski, Krški in Belokranjski odred, njeno operacijsko področje pa je segalo »od Save do Ljubljanskega polja in do hrvaške meje pri Dobovi in do ozemlja, zasedenega od Nemcev na desnem bregu Save.«³⁵

Komandant V. grupe odredov je postal dr. Marjan Dermastia-Urbar Velikonja, namestnik komandanta Janez Hlebš-Ciro Zasavec, komisar Jože Nose-Tone Špan, namestnik komisarja Dušan Bravničar-Veljko Kočevar, obveščevalec Anton Pirjevec-Marko Belin, intendantka pa Mihaela Dermastia-Mara.³⁶

Mesec dni kasneje, 26. julija 1942 je Glavno poveljstvo slovenskih narodnoosvobodilnih čet z odlokom št. 9 imenovalo nov štab. Komandant je postal Janez Hlebš-Ciro Zasavec, komisar Lado Ambrožič-Ambrož Rožanc, namestnik komisarja Jože Nose-Tone Špan, ki pa je opravljal to dolžnost le kratek čas, obveščevalec Anton Pirjevec-Marko Belin, intendant pa Mihaela Dermastia-Mara in zdravnik dr. Pavel Lunaček-Igor.³⁷

Z odlokom št. 10 Glavnega poveljstva slovenskih narodnoosvobodilnih čet 26. avgusta 1942. leta je bila V. grupa odredov razformirana.³⁸

Zapadnodolenjski odred (ZDO) je bil ustanovljen v drugi polovici junija 1942 ob priliki reorganizacije III. grupe odredov in formiranja V. grupe odredov iz I. in III. bataljona Dolenjskega odreda. Komandant štaba ZDO je postal Martin Kos-Martinov, njegov komisar je bil do srede julija 1942 Niko Šilih-Niko Študent, ki ga je zamenjal Bogomir Peršič-Marko Dolinc, namestnik komandanta je bil do avgusta 1942 Dušan Švara-Dule Mornar, namestnik komisarja pa Franc Perovšek-Lado Krčan, ki ga je že kmalu zamenjal Bogomir Peršič-Marko Dolinc. Bogomir Peršič je opravljal te dolžnosti do srede julija 1942, ko je postal komisar odreda. Zdravnik je bil dr. Franc Novak-Luka, obveščevalec pa Vladimir Bračič-Mirko.

³³ Zbornik VI/2, dok. št. 78, str. 218, 219 — Martin Kos, France Perovšek, ustni vir.

³⁴ Zbornik VI/2, dok. št. 78, str. 219 — Franc Pirkovič, ustni vir.

³⁵ Zbornik VI/3, dok. št. 34, str. 88 in opomba 2.

³⁶ Dr. Marjan Dermastia, Dušan Bravničar, Jože Nose, ustni vir.

³⁷ Zbornik VI/3, dok. št. 84, str. 216 — dr. Marjan Dermastia, Lado Ambrožič, Jože Nose, ustni vir.

³⁸ Zbornik VI/3, dok. št. 127, str. 348.

V I. bataljonu je postal komandant Tone Zgonc-Vasja Dražan, komisar Milan Vemišnik-Milan Savinc, operativni oficir Milan Lah-Ivo, obveščevalec Mirko Jerman, intendantske posle pa je kratek čas opravljal tudi Mirko Jerman, nato pa Edvard Grčar-Edi.

II. bataljon je bil sestavljen iz bivših borcev II. grupe odredov. Njegov komandant je bil do konca julija Viktor Varšek-Vare, nato pa Ivan Ferlež-Švejč, komisar do konca julija Stane Bizjak-Kosta, nato pa Florjan Pelko-Cvetko, namestnik komandanta je bil Branko, namestnik komisarja Ivko Dorbež-Bojan, obveščevalec do konca julija Ivan Ferlež-Švejč, nato pa Stane Župančič-Iztok, intendant Jože Draksler-Povh, zdravniške posle pa sta opravljala medicince Vlado Kravos in Miha Kocmur.

V III. bataljonu je bil komandant Albert Jakopič-Kajtimir, komisar Franc Alič-Ciro, obveščevalec Lado Plantan, intendant nekaj časa Lado Plantan, nato pa Vasja Ocvirk.³⁹

Zapadnodolenjski odred je bil razformiran v začetku septembra 1942. Prvi in drugi pabataljon sta se vključila v Gubčevo brigado, tretji bataljon pa je postal jedro novega Zapadnodolenjskega odreda, ki je bil ustanovljen 16. septembra 1942.

Krški odred je bil ustanovljen v drugi polovici junija 1942. Njegovo jedro sta bila II. bataljon in del IV. bataljona bivšega Dolenjskega odreda. Komandant odreda je bil Ivan More-Žan Rome, komisar pa Nace Majcen-Taras Tržan.⁴⁰ Z odlokom štaba V. grupe odredov št. 7 30. julija 1942 je bil imenovan za komandanta Dušan Švara-Dule Mornar, za komisarja Dušan Bravničar-Veljko Kočevar, za namestnika komisarja pa Jože Ravbar-Jurkovič (imenovan tudi Gregor Zemljak).⁴¹ Namestnik komandanta Janez Marn-Črtomir Mrak je bil imenovan šele sredi avgusta. Ob ustanovitvi odreda je bil njegov obveščevalec Karel Forte-Marko, nato Lojze Žokal-Džidži, zdravnik dr. Dolfe Medvešček-Šumski, intendantka pa Danica Mišigoj.

Ob ustanovitvi je imel Krški odred dva bataljona, tretji pa je bil formiran sredi avgusta 1942 v Suhi krajini, od koder je odšel na svoje operativno področje v okolico Smarjete.

V I. bataljonu je bil komandant Franc Pirkovič-Čort, komisar Tone Šušteršič-Tine Železnik, intendant pa Rudi Pirkovič-Jaka. Avgusta je postal komandant Ilija Badovinac, komisar pa Jože Malnarč-Križevski.

Od ustanovitve do konca julija 1942 je bil komandant II. bataljona Jože Čonč-Prlek, komisar pa Ivan Bernot-Živko. Tedaj je postal komandant Stane Potočar-Lazar, komisar pa Lado Babič-Lado Smuk. Hkrati je postal obveščevalec Franc Krese-Čoban, intendant pa Adolf Osterc-Adi.

Komandant III. bataljona je bil Milan Tominc, komisar Ivan Bernot-Živko, obveščevalec pa Jože Repič.

Konec avgusta je bil skladno s točko 4. in 5. odloka Glavnega poveljstva slovenskih narodnoosvobodilnih čet dne 26. avgusta 1942 o formiranju

³⁹ Franc Alič, Lado Plantan, Ivan Ferlež, Mirko Jerman, Bogomir Peršič, Martin Kos, ustni vir.

⁴⁰ Zbornik VI/3, dok. št. S5, str. 216.

⁴¹ Zbornik VI/3, str. 216, op. 21.

manevrskih brigad za novega komandanta imenovan Nace Majcen-Taras Tržan, za komisarja pa Zoran Dobravec.⁴²

Krški odred je bil razformiran v začetku septembra 1942. Prvi bataljon je postal jedro Vzhodnodolenjskega odreda, drugi in tretji bataljon pa sta se vključila v Gubčevo brigado.

Belokranjski odred. Sredi maja 1942 se je na Gorjancih iz dela borcev IV. bataljona Dolenjskega odreda sestavila Belokranjska četa, ki je dobila nalogo, da se v Beli krajini združi z že obstoječo partizansko skupino, ki jo je vodil Lojze Grčar-Mitja Štajerc. Tako je nastala številčno močna četa, katere komandir je bil Jože Baškovič-Feliks, komisar pa nekaj časa Ivan Galič-Jovo Gorjanc, intendant pa Ivan Krhin-Faruk. Istočasno je nastala na Ključu v okolici Semiča še ena belokranjska četa. Njen komandir je bil Ivo Pezdirc-Slavo, komisar pa Anton Ivec-Žiga. Obe četi sta sestavljali belokranjski polbataljon. Komandant polbataljona je bil Lojze Grčar-Mitja Štajerc, komisar pa Ivan Galič-Jovo Gorjanc. Kmalu nato je nastala še tretja četa. Tedaj se je formiral belokranjski bataljon. Njegov komandant je bil Ivan Majnik-Džems, namestnik komandanta Ilija Badovinac, komisar Ivan Galič-Jovo Gorjanc, namestnik komisarja Matija Bahor-Oskar Slatin, intendant nekaj časa Janko Badovinac, nato pa Janko Stipanič.

Konec junija 1942 se je iz tega bataljona formiral Belokranjski odred. Za komandanta odreda je bil postavljen Janko Stariha, za njegovega namestnika Dušan Majcen-Nedeljko Ložan, za komisarja pa Dušan Pirjevec-Lojze Brodar. Ker imenovani komandant Janko Stariha, ki je bil v II. grupi odredov, ni prevzel dolžnosti, je opravljal posle komandanta Dušan Majcen. Z odlokom št. 9 Glavnega poveljstva slovenskih narodnoosvobodilnih čet dne 26. julija 1942 je bil Dušan Majcen imenovan za komandanta, Dušan Bravničar pa za komisarja.⁴³ Ker je Dušan Bravničar v tem času prevzel posle v Krškem odredu, je postal komisar Jože Borštinar-Jože Gabrovčan. Namestnik komisarja Matija Bohar-Oskar Slatin je bil imenovan šele konec julija. Obveščevalec odreda je bil Lado Mišica-Miha, zdravnik pa dr. Lojze Mihelčič.

V I. bataljonu je bil komandant Ivan Majnik-Džems do 6. avgusta 1942, nato pa Drago Jerman-Drago Makuša, namestnik komandanta pa Ilija Badovinac, ki je opravljal to funkcijo do konca julija 1942. Komisar je bil Ivo Galič-Jovo Gorjanc, intendant pa Ivan Krhin-Faruk. Komandant II. bataljona je bil Ivan Pezdirc-Slavo, namestnik Jože Baškovič-Feliks, komisar Anton Ivec-Žiga, obveščevalec Jernej Rovšek, intendant pa Oskar Malič.⁴⁴

Belokranjski odred se je razformiral septembra 1942. Prvi bataljon se je vključil v Tomšičevo, drugi bataljon pa v Cankarjevo brigado.

I. bataljon narodne zaščite je bil ustanovljen konec aprila ali v začetku maja 1942. leta na posvetovanju aktivistov in vojaških zastopnikov v Štatenbergu pri Trebeljnem. Obstajal je do italijanske ofenzive 1942. leta ter

⁴² Zbornik VI/3, dok. št. 127, str. 349 — Dušan Bravničar, Nace Majcen, Ivan More, Dušan Švara, Stane Potočar, Ivan Bernot, Franc Kreše, Adolf Ostrc, ustni vir.

⁴³ Zbornik VI/3, dok. št. 84, str. 216.

⁴⁴ Jože Borštinar, Ivan Pezdirc, Ivan Majnik, Ivan Galič, Anton Vergant, Janko Stipanič, ustni vir.

izvršil več akcij. Njegov komandant je bil Franci Kolar, komisar Tone Tomič, namestnik komandanta Franc Pate, namestnik komisarja pa Mirko Valentinčič.⁴⁵

Četa sprejemnega taborišča v Podlipoglavu (imenovana tudi šolski logor) je bila ustanovljena aprila 1942 pri Podlipoglavu. Kmalu se je preselila v Pauško reko v bližini Javorja ter obstajala do maja 1942. Njen komandir je bil Ludvik Smrekar, intendant pa Franci Smrekar. Konec maja je bilo sprejemno taborišče ponovno formirano. Delovalo je na Polici vse do ustanovitve brigade Matija Gubca. Njegov komandir je bil Ludvik Smrekar do meseca julija. Tedaj ga je zamenjal Janez Hribar, ki je bil do takrat njegov namestnik. Komisar taborišča je bil Miha Čerin-Aleš.⁴⁶

Brigada Matije Gubca. Z odlokom št. 10 dne 26. avgusta 1942. leta je Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet odločilo, da se ustanovi prva manevrska brigada. Brigada je bila ustanovljena v gozdu pri Trebeljnem 4. septembra 1942 ter dobila ime po Matiji Gubcu, sestavljena je bila iz I. in II. bataljona Zahodnodolenjskega odreda, II. in III. bataljona Krškega odreda, sprejemnega taborišča na Polici in dveh čet II. grupe odredov, ki sta prišli z Gorenjskega. Imela je tri bataljone. Komandant brigade je bil Edo Mihevc-Dore Trdina, komisar Lado Ambrožič-Jure Novljan, namestnik komisarja pa Jože Ravbar-Gregor Javor.⁴⁷

Komandant I. bataljona je bil Dušan Švara-Dule Mornar, komisar Florijan Pelko-Cvetko, namestnik komisarja Ivan Bernot-Živko, obveščevalec pa Ivan Ferlež-Svejk.

Komandant II. bataljona je bil Egidij Sever-Štefan, komisar pa Zvonko Vrečko (Gojčič?)-Tinč.

Komandant III. bataljona je bil Stane Potočar-Lazar, komisar Lado Babuč-Lado Smuk, obveščevalec pa Franc Krese-Čoban.

Nekaj dni po ustanovitvi je prišel v sestav brigade tudi I. bataljon Zapadnodolenjskega odreda.⁴⁸

Dne 16. septembra 1942 je izdalo Glavno poveljstvo nov odlok o imenovanju štaba brigade. Komandant je postal Lado Ambrožič-Jure Novljan, komisar Viktor Avbelj-Rudi Hrast. Namestnik komandanta je bil do novembra 1942 Dušan Majcen-Janjo Nedeljko, nato pa Dragan Jevtič,⁴⁹ namestnik komisarja do 5. oktobra Zoran Dobravc, nato pa Dušan Bravničar-Veljko Kočever. Za agitprop je bil ob ustanovitvi odgovoren Dušan Bravničar-Veljko Kočever. Obveščevalec je bil Tone Pirjevec-Marko Belin, zdravnik dr. Marjan Morel-Marjan Jesenovc, intendant pa Tone Šušteršič-Tine Železnik, ki ga je konec septembra zamenjal Ferdo Sestrajšič.⁵⁰ V začetku decembra je bil za načelnika štaba imenovan Rajko Tanasković.⁵⁰ V sestav brigade so prišli dosedanji II., III. in IV. bataljon, medtem ko je I. bataljon odšel v Cankarjevo brigado.

⁴⁵ Franci Kolar, ustni vir.

⁴⁶ Ludvik Smrekar, Miha Čerin, ustni vir.

⁴⁷ Zbornik VI/4, dok. št. 16, str. 46—49.

⁴⁸ Franc Krese, Franc Taurer, Ivan Ferlež, ing. Ljudmila Krese, ustni vir.

⁴⁹ Glej op. 15.

⁵⁰ Glej op. 15.

Komandant I. bataljona je postal Tone Zgonc-Vasja Dražan, komisar Milan Venišnik-Milan Savinc, namestnik komisarja Franc Kocijančič-Stari, operativni oficir Milan Lah-Ivo, obveščevalec Lojze Gašperšič-Črednik in intendant Edvard Grčar-Edi. Decembra 1942 je bil imenovan za namestnika komandanta Mile Cubrič.⁵¹

Komandant II. bataljona je bil do novembra 1942 Egidij Sever-Štefan, nato pa Ivan Kostnik-Jovo, komisar Zvonko Vrečko (Gojčič?)-Tinč, namestnik komisarja Janko Rode-Ilija, obveščevalec Stane Krištof-Gangster, intendant pa Franc Rojšek-Jaka. Decembra 1942 je bil imenovan za namestnika komandanta Leko Marjanovič.⁵²

Komandant III. bataljona je bil Stane Potočar-Lazar, komisar Franc Kolar-Franci, obveščevalec Franc Krese-Čoban, ki ga je kmalu zamenjal Milan Podobnik, intendant pa Adolf Osterc-Adi. Sredi decembra je bil imenovan za namestnika komandanta Jože Prijatelj-Slobodan, za namestnika komisarja pa Zvonko Trpin-Zdravko.⁵³

Brigada Ivana Cankarja. Hkrati z odlokom o ustanovitvi prve manevrske brigade sta dr. Aleš Bebler in Viktor Stopar izdala v imenu Glavnega poveljstva tudi odlok o ustanovitvi Cankarjeve brigade. Za komandanta je bil imenovan dr. Marjan Dermastia, za komisarja pa Dušan Bravničar. Zaradi ofenzive italijansko-ustaških enot s hrvaške strani so enote, ki bi bile morale priti v sestav te brigade (I. bataljon Krškega odreda in Belokranjski odred, ki sta se zadrževala na Gorjancih), pomagale hrvaškim partizanskim enotam ter se zato niso mogle skoncentrirati.⁵⁴

Z odlokom Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet dne 16. septembra 1942 je bil imenovan štab brigade in določene enote, ki so prišle v njen sestav: I. bataljon Gubčeve brigade, I. bataljon Kočevskega odreda in II. bataljon Belokranjskega odreda. Brigada je imela slovesen zbor 23. septembra na Lapinjah nad Spodnjim logom na Kočevskem. Za komandanta je bil imenovan dr. Marjan Dermastia-Urban Velikonja, njegov namestnik je bil do novembra Stane Semič-Daki. Komisar je bil do 6. decembra 1942 Jože Ravbar-Gregor Javor, nato pa Jože Borštnar-Jože Gabrovčan, ki je bil do tedaj namestnik komisarja. 6. decembra je Borštnarja zamenjal Jože Mazovec-Tine Dolgan. Za agitprop je bil ob ustanovitvi odgovoren Jože Mazovec. Obveščevalec je bil do 20. novembra 1942 Jože Povše-Janez Podhoštnik, nato pa Franc Krese-Čoban. Zdravnik je bil dr. Ivan Novak-Luka Hostnik, intendant pa Mihaela Dermastia-Mara Gorenjc.⁵⁵

V prvem bataljonu je postal komandant Dušan Švara-Dule Mornar, komisar Florijan Pelko-Cvetko, obveščevalec Ivan Ferlež-Švejk, intendant Mirko Frankič-Tilen, namestnik komisarja Lojze Žokal-Džidži pa je bil imenovan šele decembra.

⁵¹ Glej op. 15.

⁵² Glej op. 15.

⁵³ Lado Ambrožič, Franc Taurer, Franci Kolar, Tone Zgonc, Edi Grčar, Dušan Bravničar, Stane Potočar, ustni vir.

⁵⁴ Dušan Bravničar, ustni vir.

⁵⁵ Zbornik VI/4, dok. št. 27, str. 80 — Jože Ravbar, ustni vir.

Komandant II. bataljona je bil Ante Novak, komisar pa Ivan Lokovšek-Jan. Od novembra dalje je bil komandant Pero Brajevič, komisar Lojze Colarič, namestnik komisarja pa od novembra Miha Berčič-Maks.

Komandant III. bataljona je bil Ivan Pezdirc-Slavo, komisar Rado Pešl-Rado Vičan, namestnik komisarja Silvo Klavčič-Silvan, obveščevalec Lado Mišica-Miha, intendant pa Oskar Malič.⁵⁶

Zapadnodolenjski odred je bil ponovno ustanovljen z odlokom Glavnega poveljstva dne 16. septembra 1942. leta. Za komandanta je bil imenovan Albert Jakopič-Kajtimir, za komisarja Jože Malnarič-Križevski, za njim pa Bogomir Peršič-Marko Dolinc, ki je bil ob ustanovitvi odreda namestnik komisarja. Obveščevalec je bil v začetku Karel Forte-Marko, nato pa Niko Mevželj, intendant Lojze Pleskovič, za njim pa Lojze Blažič in Sergej Turner-Kostja.⁵⁷

Komandant I. bataljona je bil Lojze Grčar-Mitja Štajerc, komisar Franc Alič-Čiro, namestnik komisarja Jože Slak-Silvo, obveščevalec pa Jože Jeršin.

Komandant II. bataljona je bil Jože Murn-Pero, komisar pa Franc Kastelic-Džon.^{57a}

III. bataljon pa je opravljal posebne naloge, ki jih je dobival od Glavnega poveljstva in CK KPS. Njegov komandant je bil Ludvik Smrekar, komisar pa Tone Šušteršič-Tine Železnik.

Decembra 1942 se je odred skrčil iz treh bataljonov v dve četi. Del I. bataljona je bil dodeljen Gubčevi brigadi, III. bataljon pa se je v celoti vključil v Tomšičevo brigado.⁵⁸

Tudi *Vzhodnodolenjski odred* je bil ustanovljen z odlokom Glavnega poveljstva dne 16. septembra 1942. Istočasno je bil postavljen tudi štab odreda. Komandant je postal Jože Prijatelj-Slobodan, komisar Nace Majcen-Taras Tržan, namestnik komisarja pa Ivan Galič-Jovo Gorjanc. 15. decembra 1942 je postal komandant Nace Majcen, komisar pa Ivan Galič. Obveščevalec je bil do 20. novembra Franc Krese-Čoban, nato pa Marjan Seliškar-Črt, zdravnik dr. Lojze Mihelčič, intendant pa Tone Drašler.⁵⁹

Vzhodnodolenjski odred je imel tri bataljone. V prvem bataljonu je bil komandant Ilija Badovinac, komisar sprva Jože Žukovec-Vladimir, nato Franc Kumše-Stamenko, intendantka pa Zdenka Lušin-Špela Novak.

Komandant II. bataljona je bil Anton Kambič-Dušan, komisar do 15. novembra Miroslav Počkaj, nato Franc Pirkovič-Čort, namestnik komandanta Ferdo Skok, intendant pa Rudi Pirkovič-Jaka.

V III. bataljonu je bil komandant Drago Jerman-Drago Makuša, komisar Tone Ivec-Žiga in intendant Jule Štampohar.⁶⁰

Konec decembra 1942 se je odred skrčil na tri čete.

⁵⁶ Miha Berčič, Ivan Ferlež, Jože Jakomin, Ivan Pezdirc, ustni vir.

⁵⁷ Zbornik VI/4, dok. št. 27, str. 81.

^{57a} Franc Kastelic, ustni vir.

⁵⁸ Lojze Blažič, Ivan Majnik, Niko Mevželj, Janez Perovšek, Jože Smerke, ustni vir.

⁵⁹ Zbornik VI/4, dok. št. 27, str. 81, 82.

⁶⁰ Ivan Galič, Nace Majcen, ustni vir.

Primorska

Loški odred je bil ustanovljen z odlokom Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet avgusta 1942 na Otrobovcu nad Babno polico iz tretjega bataljona Kočevskega odreda.⁶¹ Z odlokom Glavnega poveljstva št. 9 dne 26. julija 1942 je bil imenovan za komandanta Mirko Bračič-Miran Bradač, za komisarja pa Dušan Pirjevec-Alojzij Brodar (Ahac).⁶² Ker je prišel Dušan Pirjevec v odred šele 1. oktobra 1942, je do 16. septembra opravljal posle komisarja Ivan Turšič-Iztok, z odlokom št. 6 Loškega odreda dne 16. septembra 1942 pa je bil imenovan za začasnega komisarja Drago Flis-Strela Pohorc, ki je opravljal to dolžnost do 1. oktobra. Intendant je bil Tone Žagar, z zdravniškimi posli pa se je ukvarjal medicinec Drago Flis-Strela Pohorc.⁶³

Z odlokom št. 1 štaba Loškega odreda dne 27. avgusta 1942 sta bila imenovana štaba dveh bataljonov.

Komandant I. bataljona je bil Ivo Slavec-Slavko, namestnik komandanta Ivan Rozman-Levc, komisar pa Ivan Turšič-Iztok.⁶⁴ Ko je bil komandant Ivo Slavec v boju na Babni polici 10. septembra 1942 ranjen, je postal komandant njegov dotedanji namestnik Ivan Rozman-Levc. Intendant bataljona je bil Ludvik Šepec-Polde.⁶⁵

V II. bataljonu je bil komandant Anton Bavec-Cene, namestnik komandanta Alojzij Bombač-Boris, komisar Tone Dimač, njegov namestnik pa Anton Šraj-Aljoša.⁶⁶ Z odlokom št. 6 štaba Loškega odreda 16. septembra 1942 je bil imenovan za komisarja Anton Šraj-Aljoša, za namestnika pa Tone Dimač.⁶⁷ Konec oktobra je prevzel dolžnost namestnika komandanta Miro Perc-Maks ter bil na tam mestu do konca novembra, medtem ko je Alojzij Bombač postal bataljonski obveščevalec. Za namestnika komisarja je bil imenovan Emil Filipič-Emil Ličan, ki je opravljal to delo do 19. decembra 1942, ko je prevzel od Antona Šraja dolžnost komisarja bataljona.⁶⁸

Bataljon Simona Gregorčiča je bil ustanovljen 10. avgusta 1942. leta iz Vipavske in Tolminske čete ter iz Kraške in Brkinske čete, ki pa operativno nista bili vključeni v bataljon. Komandant bataljona je bil Jože Lemut-Saša, komisar Martin Greif-Rudi, namestnik komandanta pa Mile Špacapan-Igor. Po smrti Jožeta Lemuta 17. avgusta 1942 je postal komandant Martin Greif, komisar pa Mile Špacapan. Konec oktobra je bil imenovan za namestnika komandanta Janko Premrl-Vojko, za namestnika komisarja Franc Marolt, za intendanta pa Radovan Pavlin. Po smrti Mileta Špacapana 28. novembra 1942 pri Vogerskem pa je postal komisar Vidko Hlaj.⁶⁹

⁶¹ Zbornik VI/3, str. str. 365, op. 2.

⁶² Zbornik VI/3, dok. št. 84, str. 215.

⁶³ Slava Mihevc, Tone Bavec, Ludvik Šepec, ustni vir. Dnevnik Dušana Pirjevca, arhiv IZDG, fasc. 219.

⁶⁴ Zbornik VI/3, dok. št. 132, str. 365.

⁶⁵ Anton Hacc, Ludvik Šepec, ustni vir.

⁶⁶ Zbornik VI/3, dok. št. 132, str. 365.

⁶⁷ Arhiv IZDG, fasc. 219.

⁶⁸ Tone Bavec, ustni vir.

⁶⁹ Dr. Ivo Juvančič, Kako je nastal Soški odred, Kronika 1954, II/2, str. 89–95. — Martin Greif, Ivan Renko, ustni vir.

Bataljon Simona Gregorčiča je bil od 27. avgusta 1942 do prihoda Loškega odreda na Primorsko njegov III. bataljon. Štab Loškega odreda je nameraval v začetku septembra ustanoviti na Primorskem še en bataljon, »Tolminski«. Za komandanta je postavil Maksa Perca-Mira, za komisarja Emila Filipčiča-Emila Ličana, za njegovega namestnika pa Miška. Štab bataljona je bil pri Tolminski četi, vendar do ustanovitve bataljona ni prišlo.⁷⁰

Soški odred je nastal iz Loškega odreda z odlokom Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet dne 1. oktobra 1942. Drugi člen odloka pravi: »Naziv ‚Loški odred‘ se uporablja samo do prekoračenja meja. Po prekoračenju se ta naziv zamenja za nazivom ‚Soški odred‘.« Vendar je komandant Mirko Bračič začel že konec septembra, ko je šel na Primorsko, izdajati odloke z nazivom Soški odred. Loški odred je prekoračil staro jugoslovansko-italijansko mejo 20. oktobra, 24. oktobra pa prišel v Vipavsko dolino. Dotedanji III. bataljon »Simona Gregorčiča« je postal sedaj I. bataljon »Simona Gregorčiča«, III. bataljon se je imenoval »Tolminski«, dotedanji I. bataljon pa je postal III. bataljon — »Kraški«.⁷¹

Konec novembra 1942 se je začel sestavljati še IV. bataljon Soškega odreda. Takrat so italijanske oblasti mobilizirale letnike 1924 in 1925. Mnogo vojaških obveznikov je prišlo k partizanom, da bi se tako izognili mobilizaciji. Cete so številčno narasle in štab Soškega odreda je 19. decembra 1942 izdal odlok o ustanovitvi IV. bataljona, ki je nastal iz prvih čet I. in III. bataljona. Za komandanta je bil imenovan Miro Perc-Maks, za komisarja pa Anton Šraj-Aljoša. Obveščevalec bataljona je postal Ferdinand Bordon-Jakec, intendant pa Milan Barbič-Martin.⁷²

Gorenjska

I. grupa odredov je bila ustanovljena z odlokom št. 1/I Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet dne 4. aprila 1942. leta.⁷³ Z naredbo št. 2/I pa je bil postavljen štab grupe. Komandant je bil Jože Gregorčič-Jože Gorenjc, ki je padel 9. septembra 1942, komisar pa Lojze Kebe-Gregor Požar, ki je padel 16. oktobra 1942.⁷⁴ Štabu sta bila dodeljena tudi politična delavca Stane Kersnik-Stane Jelovčan in Vinko Hafner-Pavle Ravnik. Po Gregorčičevi smrti je postal v. d. komandanta Stane Kersnik, po Kebetovi smrti pa v. d. komisarja Vinko Hafner.⁷⁵

Na konferenci v začetku novembra 1942 v Poljanski dolini, ki se je udeležil tudi Boris Kidrič, so ustanovili nov štab. Ta štab je v dnevnem povelju 1. decembra 1942 potrdilo tudi Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet. Za komandanta je bil imenovan Stane Starc-Fazan, za namestnika komandanta Stane Kersnik-Stane Jelovčan, komisar je postal Vinko Hafner-Pavle Ravnik, njegov namestnik Stane Bizjak-Kosta Dobravec,

⁷⁰ Zbornik VI/4, dok. št. 5, str. 19.

⁷¹ Slava Mihevc, Anton Hace, Anton Bavec, Ludvik Šepec, ustni vir.

⁷² Zbornik VI/4, dok. št. 129, str. 366 — Janez Učakar, ustni vir.

⁷³ Zbornik VI/2, dok. št. 42, str. 92.

⁷⁴ Zbornik VI/2, dok. št. 43, str. 95.

⁷⁵ Stane Kersnik, Vinko Hafner, ustni vir.

obveščevalec pa je bil Franc Ravbar-Marko Borštnik. Vendar komandant Stane Starc funkcije ni prevzel ter jo je opravljajal Stane Kersnik.⁷⁶

Grupa je imela dva bataljona. Prvi bataljon je bil ustanovljen iz Jese-niške (Cankarjeve čete) junija 1942. Njegov komandant je bil Albin Žemva-Izidor, komisar Matija Verdnik-Štajzi in intendant Franc Konobelj-Slovenko.⁷⁷

Komandant II. bataljona, ki se je imenoval tudi Poljanski bataljon (sestavljen iz Poljanske, Selske in Škofjeloške čete), je bil do junija 1942 Jože Žakelj-Krajc, nato pa Stane Starc-Fazan. Komisar bataljona je bil do 6. septembra Maks Krmelj-Branko Hotimir, nato pa Jože Černič-Kostja. Intendant je bil do srede maja 1942 Jaka Flego, nato pa do svoje smrti avgusta 1942 na Kopačnici Vinko Oblak, obveščevalec pa Valentin Rihtaršič. II. bataljon je bil novembra dodeljen Dolomitskemu odredu.⁷⁸

Gorenjski odred je bil ustanovljen konec junija 1942. leta. Jedro Gorenj-skega odreda je bil I. bataljon, ki je bil dotlej vezan neposredno na štab I. grupe odredov. Komandant odreda je bil do svoje smrti septembra 1942 Polde Stražišar, nato do 10. decembra Andrej Žvan-Boris, za njim pa Franc Biček. Komisar odreda je bil Franc Potočnik, od septembra dalje pa Matija Verdnik-Štajzi. Namestnik komisarja Lojze Krajc-Žakelj je bil postavljen šele decembra, zdravnik pa je bil Edi Pohar-Edvard.

I. bataljon, imenovan tudi Cankarjev, je bil sestavljen iz prve in druge čete bivšega I. bataljona, II. bataljon pa iz tretje čete I. bataljona in ljubljanskih prostovoljcev. Komandant I. bataljona je bil Albin Žemva-Izidor, ki je padel oktobra 1942 v Hrašah pri Lescah, nato pa Jože Žirovnik-Mičo. Komisarske posle je opravljajal do oktobra Matija Verdnik-Štajzi, nato Ante, intendantske posle do septembra Franc Konobelj-Slovenko, za njim pa Brane.

Komandant III. bataljona, imenovanega tudi Poključki ali Prešernov, je bil Ernest Zajder-Iztok, od avgusta do 10. septembra pa Franc Biček, komisar bataljona je bil do 10. decembra Jože Žakelj-Krajc, nato pa Roljc. Zdravniške posle je opravljajal medicinec Peter Štangelj-Peter, intendant pa je bil do oktobra Anton Ambrožič-Božo, nato pa Franc Polda-Sergej.⁷⁹

Kamniški bataljon je bil ustanovljen konec meseca maja ali v začetku junija 1942 iz Kamniške čete. Komandant je bil Matija Blejc-Matevž Plamen, komisar Jakob Molek-Mohor Iskra, intendant pa Žan.⁸⁰

Kokrški bataljon je bil ustanovljen sredi junija 1942 iz Kokrške čete. Komandant je bil Franc Šiška-Franc Blažič, komisar pa Anton Štefe-Štefan Jakopič.⁸¹

⁷⁶ Zbornik VI/4, dok. št. 111, str. 324 — Stane Kersnik, Vinko Hafner, ustni vir.

⁷⁷ Franc Konobelj, ustni vir.

⁷⁸ Maks Krmelj, Anton Peternelj, ustni vir.

⁷⁹ Stane Kersnik, Vinko Hafner, Ivan Volk, Franc Konobelj, Vinko Repe, Franc Biček, Franc Stuler, Jože Žirovnik, ustni vir.

⁸⁰ Franc Podstudenšek, Ivan Bertoncelj, ustni vir.

⁸¹ Franc Biček, Franc Šiška, Ivan Bertoncelj, ustni vir.

Kokrški odred. Konec maja 1942 je dobil Ivan Bertoncej od štaba I. grupe odredov nalogo, da gre s tridesetimi borci na področje Kokre in čimprej ustanovi Kokrški odred. Odred je bil formiran 18. junija 1942 iz Kamniškega in Kokrškega bataljona.

Prvi komandant odreda je bil Tomaž Knaus-Matevž Kovač, in to od srede avgusta do konca septembra, do svoje smrti 24. decembra 1942 na Kostavski planini pa Matija Blejc-Matevž Plamen. Od ustanovitve odreda do novembra je bil njegov komisar Ivan Bertoncej-Johan Jereb, nato pa Anton Štefe-Štefan Jakopič, ki je bil od septembra komisarjev namestnik. Intendant pa je bil od ustanovitve do svoje smrti 14. septembra 1942 Stane Teran-Stane Nared.

Kokrški odred je imel dva bataljona. Komandant I. bataljona je bil do konca septembra Matija Blejc-Matevž Plamen, nato Franc Per-Vid (Räs), ki je padel 24. decembra 1942 na Kostavski planini, za njim pa Tomaž Slapar-Tugomir. Komisar je bil Jakob Molek-Mohor Iskra, intendant do avgusta Vinko Blejc-Stanko Lipa, nato pa Janko Humar-Karo.

Komandant II. bataljona je bil Franc Šiška-Franc Blažič, komisar do začetka septembra Anton Štefe, za njim Rajko Skapin-Lado, intendant pa Jože Stružnik-Rudi Nejče.

15. septembra 1942 so Nemci napadli II. bataljon v Udenborštu ter mu prizadejali precej izgub. Od tedaj bataljona ni bilo več. Iz preostalih borcev se je sestavila četa, ki je spadala neposredno pod štab odreda. Komandir čete je bil Ivan Vanbergar-Fajfar, komisar pa Franc Štefe-Miško.⁸²

Štajerska

II. grupa odredov je bila ustanovljena z odlokom Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet dne 4. aprila 1942. Istega dne je bil s posebnim odlokom imenovan za komandanta Franc Rozman-Mlinar, za njegovega namestnika Peter Stante-Ivan Skala, za komisarja pa Dušan Kveder-Tomaž Poljanec. Postopoma je bil sestavljen širši štab. Obveščevalci so bili Jože Berkopec-Mišelj, Tone Marinček-Bregar, Ivan Tlaker-Luka, od septembra dalje pa Rudi Knez-Silas. Okrog 1. avgusta je bil postavljen Janko Stariha za oficirja za zvezo, v začetku septembra pa je postal operativni oficir ter opravljal to dolžnost do svoje smrti 7. novembra 1942 na Dobrovljah. Zdravniške posle je opravljal do maja medicinec Vlado Kravos, nato pa do novembra 1942 dr. Rudolf Obračunč-Cedrih, intendant pa je bil do junija Jože Draksler-Povh.⁸³

Grupa je imela v začetku tri bataljone.

Komandant I. bataljona, ki se je imenoval tudi I. Štajerski bataljon in je bil ustanovljen v prvi polovici aprila 1942 na Plešivcu nad Zagorjem, je bil Rudi Knez-Silas, komisar Boris Čizmek-Bor, intendant Jože Umek-Zepl, zdravniške posle pa je opravljal medicinec Franc Polh-Izak.

Komandant II. bataljona je bil Alojz Kolman-Marok in komisar Jože Nose-Tone Špan.

⁸² Ivan Bertoncej, Franc Podstudenšek, Franc Štefe, ustni vir.

⁸³ Zbornik VI/2, dok. št. 42, str. 92 in dok. št. 43, str. 95 — Ivan Tlaker, ustni vir.

V III. bataljonu je bil komandant Franc Mazovec-Risto, komisar pa Jože Babič-Vojteh.

1. maja 1942 je bil ustanovljen še IV. bataljon, imenovan tudi Zdravkov bataljon. Njegov komandant je bil Zvonko Trpin-Zdravko, komisar Adolf Kolar-Zvone Kovač, zdravnik pa dr. Božo Mravljak-Mroč.

Maja se je III. grupa odredov reorganizirala. Ustanovila sta se dva odreda, Savinjski in Pohorski.⁸⁴

Savinjski odred je imel tri bataljone. Komandant odreda je bil Alojz Kolman-Marok, komisar pa ob prihodu odreda na Štajersko Boris Čizmek-Bor.

V I. bataljonu je bil komandant do konca julija 1942 Janko Stariha, nato Franc Poglajen-Kranjc, komisar pa Jože Menih-Rajko Knap.

Komandant II. bataljona je bil do 24. maja Franc Mazovec-Risto, nato pa Janko Sekirnik-Simon Jankovič. Prvi komisar je bil Stane Bizjak-Kosta, nato nekaj dni Jože Babič-Vojteh Smrekar, od konca maja do svoje smrti 9. avgusta na Krvavcu Vladimir Zajič-Samo Lazar, za njim pa zopet Jože Babič-Vojteh Smrekar.

V III. bataljonu, ki se je ustanovil 18. maja 1942, je bil komandant Šiška, komisar do 31. maja Stane Bizjak-Kosta, nato pa Aleksander Peče-Saša.

Ko se je III. bataljon julija 1942 ločil od II. grupe odredov, se je štab odreda razširil. Namestnik komandanta je postal Rudi Viderger-Brane, namestnik komisarja Franc Kralj-Ivanov, obveščevalec Ivan Tratnik-Johan, intendant pa Matjaž.⁸⁵

Pohorski odred. Za komandanta tega odreda je bil postavljen Zvonko Trpin-Zdravko, za komisarja pa Adolf Kolar-Zvone Kovač. Vendar pa se štab odreda ni nikoli sestavil ter so bili njegovi trije bataljoni vezani naravnost na štab II. grupe odredov.

V I. bataljonu, ki je bil ustanovljen 31. maja 1942, je bil komandant Viktor Varšek-Vare, komisar pa Stane Bizjak-Kosta. Že mesec dni kasneje je I. bataljon prešel v sestav V. grupe odredov kot III. bataljon Zapadnodolenjskega odreda.

Komandant III. bataljona je bil Zvonko Trpin-Zdravko, komisar pa Adolf Kolar-Zvone Kovač.

V III. bataljonu je bil komandant Rudi Knez-Silas, komisar Boris Čizmek-Bor, intendant Jože Umek-Zepl, zdravniške posle pa je opravljal medicinec Franc Polh-Izak.

4. julija 1942 je II. grupa odredov v tem sestavu prekoračila italijansko-nemško okupacijsko mejo v Dolomitih ter v srditih bojih šla preko Gorenjske na Štajersko. III. bataljon Savinjskega odreda (Šiškov) se je vrnil z Gorenjskega na Dolenjsko ter se vključil v Tomšičevo brigado. Drugi bataljon Pohorskega odreda (Zdravkov) pa se je v bojih z Nemci povsem

⁸⁴ Ivan Tlaker, Franc Taurer, Rudi Puhar, dr. Rudolf Obračunč, Jože Humar, ustni vir.

⁸⁵ Jože Mekinda-Fran, Pohod II. grupe odredov na Štajersko, Ljubljana 1959, str. 198 (citiram: Mekinda, Pohod). Janko Sekirnik, Ivan Tratnik, Rudi Vidergar, ustni vir.

razbil. Dve četi tega bataljona (Štefanova in Gedžova) sta se vrnili na Dolenjsko ter se vključili v Gubčevo brigado, ena četa pa je prišla na Štajersko.⁸⁶

V začetku septembra je štab II. grupe odredov reorganiziral štajerske partizanske enote. Razdelil jih je v štiri bataljone. Savinjskega, Pohorskega, Moravškega in Kozjanskega.

Savinjski bataljon. Njegovo jedro so bili borci bivšega Simonovega bataljona (III. bataljon Savinjskega odreda). Dokončno je bil sestavljen prve dni novembra. Komandant je postal Janko Sekirnik-Simon Jankovič, namestnik komandanta Lojze Vresk, komisar Franc Povh-Izak in intendant Jože Pungerčar-Tine. 7. novembra je bil bataljon na Dobrovljah od Nemcev napaden in razbit. Ostanke bataljona so se priključili Pohorskemu in Moravškemu bataljonu, enajst borcev pa je odšlo na Koroško.⁸⁷

Pohorski bataljon je bil sestavljen iz bivšega Kranjčevega bataljona (I. bataljon Savinjskega odreda), Zgornjesavinjske, Šaleške in Ruške čete. Njegov komandant je bil Rudolf Mede-Groga, komisar Jože Menih-Rajko Knap, zdravnik dr. Božo Mravljak-Mrož, intendant pa Jože Urisek-Trpin.⁸⁸

Moravški bataljon. Jedro Moravškega bataljona je bila Moravska četa, ki je bila ustanovljena maja 1942 iz nekaj borcev Ristovega bataljona (III. bataljon III. grupe odredov), štirinajstih borcev I. Štajerskega bataljona in nekaj domačinov, ki so se umaknili pred nemško mobilizacijo. Na Dobrovljah, kjer je bil bataljon sestavljen, se mu je pridružilo še nekaj borcev Simonovega bataljona. Komandant bataljona je bil Franc Poglajen-Kranjc, komisar Jože Berkopec-Mišelj, obveščevalec Ivan Tlaker-Luka in intendant Jože Humar-Lipah.⁸⁹

Kozjanski bataljon. Komandant bataljona je bil Franc Mazovec-Risto, komisar Jože Babič-Vojteh, intendant pa Tone Klavžar.⁹⁰

Koroška

Vzhodnokoroška četa. Novembra 1942 je bilo poslanih iz Savinjskega bataljona enajst borcev na področje Koroške z nalogo, da organizirajo upor. Kmalu je bila ustanovljena Vzhodnokoroška četa, katere komandir je bil Lojze Vresk-Lojz, komisar pa Milan Mrzelj-Mile.⁹¹

⁸⁶ Mekinda, Pohod, str. 355, 356, 380—385 — Boris Čizmek, Stane Bizjak, ustni vir.

⁸⁷ Janko Sekirnik, ustni vir.

⁸⁸ Franc Zalaznik, ustni vir.

⁸⁹ Ivan Tlaker, Jože Kumar, Lojze Požun, ustni vir.

⁹⁰ Zbornik VI/4, dok. št. 19, str. 52.

⁹¹ Olga Kastelic, ustni vir.